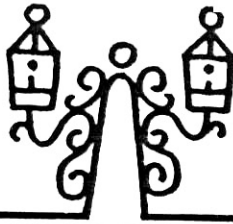

Näkymiä merelle
ja mereltä

Kulttuuriasioista pakinoiva nimimerkki Joonatan kirjoittaa Kaltion kesäkuisessa numerossa otsikolla Kirjava kaupunki. Aiheena ovat monet kesäisen Oulun avaamat näköalat ja niiden herättämät ajatukset. Kirjava kaupungin on Oulu, ja Joonatan puhuu Oulun rakentamisesta yhtäältä ja kulttuuripalveluista toisaalta. Ajattelin tarjota hieman jatkoa Kaltion pastorille, mutta kun sen numero 4 tulee vasta syyskuussa, niin on kai parasta palata asiaan tässä.

Joonatan aloittaa Oulun merellisyydestä, lähinnä siitä menetetyistä, merinäköalan sulkeemisesta, josta on paljon puhuttu siitä lähtien, kun Oulunrannan monumenttikeskuksen rakentamissuunnitelmat julkistettiin ja varsinkin Teatteritalon valmistumisen jälkeen. Miten tosiaan oli sitä ennen?

Palatkaamme esimerkiksi 50-luvulle, ajankohtaan, jolloin vanha Pakkahuone oli jo poistettu "häiritsemästä".

Rantakadulle tultaessa näki reippaasti Rommakon suuntaan, vaikka siinä nyt olivatkin Nederlaagi ja Bergbomin-Montinin makasiini, mutta jo Kauppuriin kadunkulmasta katsottuna näköala oli katkaisu. Rannan piiritys oli ties milloin aloitettu tuon rannansuuntaisen koruttoman tiilirakennuksen pystyttämällä, joka kai siihen aikaan sulki sisäänsä rakastamamme veroviraston. Kuitenkin Kauppatorilta näki jo Rommakon yli Varjakan suuntaan. Nuottasaaren tehtaan länsipuolitse.

Sitten tulivat lännen suun-

nalle öljysäiliöt, nousi toinen toisensa viereen, nyt jo kilometrin toista tylsännäköinen rivistö, jota tätä kirjoittaessani katselen päinvastaiselta suunnalta, Salonselän takaa. Pikisaari oli siinä aivan silmän alla, näköala avautui myös Toppilan suuntaan ja Linnansaari viherisi pohjoisen puolella virtaa. Sittemmin koko ranta on suljettu. Pitää mennä monumenttien sisälle, jotta näkisi...

Entäpä toisinpäin! Silloilta vieläpä Pikisaaresta ja Toppi-lankin sillalta katsottaessa Rantakatu sentään vielä vilhataa näkösalille siellä täällä, mutta kun tulen Ouluun täältä meren takaa, vältän kyllä ajattele-masta Oulunrannan näkymiä. Parasta palata soutukauteen ja tulla — selin. Joonatan vähän ihmettelee, kun hänen mielestään Oulunrannan rakentamisen arvostelu olisi loppunut Kirjastotalon valmistumisen jälkeen. Voi veikkonen, kyllä tästä vain puhutaan!

Yleisön kannalta kirjasto kylä on maanmainiolla paikalla. Ainahan se on palvellut hyvin, mutta nyt sitä hyödynnetään entistä enemmän. Toivottavasti-tieliaisuus muuttuu tavaksi! Ensimmäistä kertaa käsikirjastossa istuessani ihastuin siitäkin, kun näin Rantakadun koko kauneudessaan levittäytyvän silmäini eteen. No, vähin vastapalvelu, minkä rannan rakentaja saattoi tarjota.

Joonatan muistelee, kuinka koulupoika Veikko Antero Fors-ni, sittemmin Koskenniemi, kertoo lapsuudenmuistelmissaan, miten Pokkitörmältä au-keava meri tuli merkitsemään

hänelle jonkinlaista peruselä-mystä.

Olen kyllä varma että V.A. mielellään käväisi myös Tähti-tornissa. Päätelen jo siitäkin, että hän vanhoilla päivällään halusi tulla kuvatuksi Tähtitor-ni taustanaan. Observatorioksi hän sitä tosin puhutteli, sillä vuosisadanvaihteessa se vielä palveli merikoulua, jolle se oli-kin pystytetty.

Ranta-aitat ja -makasiinit, joista Joonatan muistaa kuul-leensa, hävitti tuli melkein ta-saan sata vuotta sitten, siis jo ennen Forsnäsiensuunnittelijapojan syntymä. Nehän sijaittivat Heikolanniemellä nykyisen ho-tellin ja linja-autotorin alueel-la, mutta eivät senpuolesta pa-hemmin häirinneet ihastelijaa, joka katseli auringonlaskua Pokkitörmällä. Sensijaan nuo porvareiden aitat ja puodit, niin veden päälle rakennetut tolppa-aitat kuin muutkin, esti-vät näköalan Rantakaudn suunnasta.

Rantakadun tontit kai raken-nettiin viimeistään 1840-luvulla. Jo 1800-luvun puolivälin jälkeen vaikutti Oulussa ainakin yksi niin kauas katsova päättävä, arkkitehti virkansa puolesta, että hän piti välttämättömänä, että Ranta-kadun rakennusten suunnittele-joilta piti vaadittaman hyvää tyylitajua.

Senaikainen Rantakatu hävi-si sitten eteläpään taloja luku-uottamatta, kokonaan vuoden 1882 tulipalossa. Jälleenraken-tajien hyvää tyylitajua kiitte-lemme vielä tänäkin päivänä.

Joonatan on valitettavasti oi-keassa sanoessaan näin: "Oulun kaupunkikuvassa ei ole pal-jon nähtävissä jälkiä kokonais-valtaisesta suunnittelusta." Mutta onneksi hän on oikeassa sanoessaan, että oululaisten veromarkat kasvavat hyvin korkoa Oulunrannan kulttuuri-laitoksissa.